

Com una màquina

FRANCESC BOMBÍ-VILASECA

NARRATIVA

Mark Haddon, *El curiós incident del gos a mitjanit*.
Traducció de Rosa Borràs.
LA MAGRANA.
Barcelona, 2004.

Se n'ha parlat i escrit força, d'aquest llibre. Amb ell, Mark Haddon (Northampton, 1962) ha passat de ser un desconegut, un dels tants escriptors de literatura infantil, a convertir-se en un dels autors de qui més s'espera en literatura intergeneracional. *El curiós incident del gos a mitjanit*, que hem pogut veure a gairebé tots els aparadors de llibres, va guanyar fama i prestigi amb el premi Whitebread, un dels més importants de la literatura en anglès, fins al punt que la pressió mediàtica va angoixar tant el seu autor que va deixar de concedir entrevistes.

El curiós incident..., que al Regne Unit va ser publicat inicialment en dos formats, per a adults i per a nens, explica el que li passa a l'adolescent Christopher Boone, després de trobar-se mort-travessat per una forca- el gos de la seva veïna. Resulta, però, que el protagonista no és un noi normal, sinó que pateix una malaltia autista, el síndrome d'Asperger, amb deficiències afectives que l'obliguen a mantenir una relació especial amb el món que l'envolta. D'entre les limitacions de Boone n'hi ha com que no li agrada que el toquin -el violenta fins a posar-lo agressiu-, no sap dir mentides, però sobretot no entén les emocions de la gent.

Boone decideix escriure una novel·la inspirant-se en l'aventura de Sherlock Holmes *El gos dels Baskerville*, però les seves investigacions no només menen al descobriment del nom de l'assassí sinó que descobreix fets importants de la seva vida i de la seva família. El fill sobreprotegit acabarà sortint a la recerca no només de la veritat sinó també del món, i ell que mai no havia anat mai sol més enllà de la cantonada arriba a viatjar amb tren fins a Londres i fins i tot agafa sol el metro.

RELACIONS DIFÍCILS

Les relacions que Boone -que té una espectacular facilitat per les matemàtiques- estableix amb el seu entorn són difícils, però ell posa en funcionament tot un ventall d'estratègies per facilitar-se l'adaptació a l'hostilitat de la gran ciutat.

En aquest llibre, però, Haddon no només ens mostra com

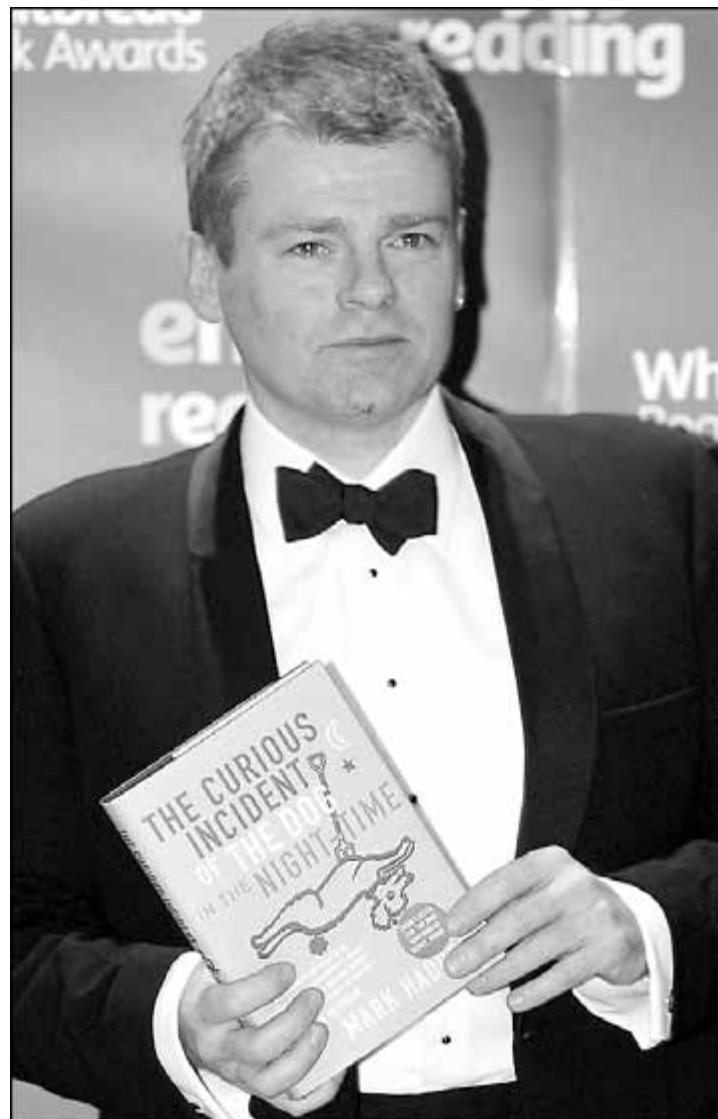
pot ser el món d'un autista, sinó que ens mostra com és el nostre món, fins al punt que arriba a convertir-nos-el en un món grotesc, en què les decisions que nosaltres imaginem motivades esdevenen arbitràries... I el lector no troba que ens estigui enganyant gaire.

En descobrir-nos la manera de pensar i de prendre decisions de Christopher Boone, Haddon ens fa adonar de com és de fràgil la nostra realitat, de com són sovint de poc profundes les nostres conviccions. Per exemple: avui tinc un mal dia perquè ha plogut i m'he entrebancat en baixar l'escala. Avui tinc un mal dia perquè he vist tres cotxes grocs seguits. Oi que no hi ha tanta diferència? Només es tracta d'haver de decidir què fa que un dia sigui dolent o bo, però en el primer cas és la intuïció general, fins i tot en alguns casos la cultura -i la superstició, també-, el que ho fa.

AMB DISCAPACITATS

Haddon va treballar durant uns anys amb discapacitats i segurament aquest fet l'ha ajudat a entendre el funcionament intern d'aquestes persones. Perquè, efectivament, *El curiós incident...* parla de persones, en el sentit més ampli de la paraula. Persones que diuen

veritats i mentides, persones que es fan costat i que es barallen, que es traeixen, que eduquen, que tenen secrets... L'autisme, que ha estat el leitmotiv que més ha ajudat a fer conèixer la novel·la, és un món per explorar, però la ment de Christopher Boone és molt més rica del que pugui semblar. Les seves mancances es converteixen en alguns moments en virtuts pròpies que a tots ens agradaria tenir. La facilitat que té per analitzar xifres i utilitzar-les com li convingui més podria convertir-lo en poc més que una màquina humana, com passa també als millors moments de la pel·lícula *Rainman*, però no és així. Boone pensa gairebé com imaginem que pensa un ordinador: és capaç de fer els grans càlculs i de memoritzar-ho tot, però no pot establir les connexions adequades perquè el seu aprenentatge funciona d'una altra manera. Però els entrebancs i les discapacitats del nostre protagonista es tornen l'esperó que el fa trencar les condicions estables de vida que tant li agraden i alhora el limiten i, en definitiva, el fa créixer. És un llibre alhora agradable i incòmode, perquè ens enfronta amb nosaltres mateixos com a éssers presumptament normals i ens fa replantejar-nos

EL NOVEL·LISTA MARK HADDON VA NÉIXER A NORTHAMPTON EL 1962

precisament quina és la normalitat en què segur que ens inlcloem.

El món de Boone està fet de certeses, unes certeses que sovint el món adult -o normal- amaga darrere unes convencions culturals. "I tanmateix, Orió no és ni un caçador ni

una cafetera ni un dinosaure. Només són Betelgeuse i Bellatrix i Alnilam i Rigel i un munt d'altres estrelles que no sé com es diuen. I són explosions nuclears que estan a milers de milions de quilòmetres de distància. I això és veritat". I tant.

Notícies de la Perritxola

JOAN AGUT

NARRATIVA

Thornton Wilder,
El pont de San Luis Rey.
Traducció de Mercè Costa.
PROA. Barcelona, 2004.

El nostre il·lustre compatriota Manuel d'Amat i de Junyent va ser entre el 1761 i el 1776 virrei del Perú, en representació de la Corona espanyola. Durant l'exercici del seu càrrec en la llunyana Lima, Manuel d'Amat tingué com a amant l'actriu peruana Micaela Villegas, anomenada la Perritxola, amb qui el virrei va tenir un fill. Els amors de Manuel d'Amat i l'actriu van ser prou famosos perquè al segle següent inspiressin l'obra *Le carrosse du Saint-Sacrement*, de Prosper Merimés, i l'opereta *La Perichole*, de Jacques Offenbach. El 1927, Thornton Wilder va reprendre el tema de la Perritxola en la seva novel·la *El pont de San Luis Rey*, que Proa edita

enguany, probablement estimulada per la versió cinematogràfica de l'obra, en cartellera als nostres cinemes.

Thornton Wilder (EUA, 1897-1975) va ser un escriptor i dramaturg que va tenir una certa ressonància en la primera meitat del segle XX. Les seves obres de teatre *Our Town* i *The Skin of Our Teeth* van mereixer els premis Pulitzer del 1938 i del 1942, respectivament, i les seves novel·les *El pont de San Luis Rey* i *The Eighth Day* van obtenir els premis Pulitzer del 1928 i el National Book Award del 1967, respectivament.

El pont de San Luis Rey parteix de l'esfondrament del vell pont inca que passava per sobre d'un alt congost en el camí de Lima a Cuzco. L'ensorrada del pont va precipitar a l'abisme cinc persones. "Per què aquelles cinc i no unes altres?", es pregunta el franciscà fra Juníper, testimoni de l'accident. La novel·la intenta revelar el misteri de l'atzar o, si es vol, el disseny de Déu que provoca morts inesperades.

THORNTON WILDER

L'autor analitza la vida de les cinc víctimes. La marquesa de Montemayor, Esteban i l'oncle Pío són els eixos d'aquesta investigació que durà l'autor a la conclusió que els dissenys de Déu són inescrutables. Al marge d'aquest aspecte, la novel·la descriu la vida quotidiana, a diversos nivells, de l'antiga colònia espanyola. Per una banda,

narra les complexes relacions entre una mare i una filla l'amor de la qual intenta recuperar; per altra banda, relata la història de dos germans bessons enamorats de la Perritxola malgrat la distància social que els separa de la cèlebre actriu. I encara, la peripècia vital de l'oncle Pío, criat, alcavot i protector de l'amant del virrei. Són vides que s'entrecreuen les unes amb les altres i que es relacionen amb diversos personatges de la ciutat de Lima.

En conjunt, *El pont de San Luis Rey* és una novel·la bastant desigual, amb molts alts i baixos, que passa de moments interessants a períodes de certa atonia. El fet que hagin passat gairebé setanta anys des que va ser escrita l'obra no és aliè a la sensació de trobar-nos davant d'una novel·la empolegada pel pas del temps. Del 1927 ençà ha corregut molta aigua sota els ponts de la narrativa. Des del punt de vista literari, el llibre de Wilder no aporta cap novetat, sona a música esbravada. Potser a l'empori cinematogràfic n'hagin fet un magnífic film. Però aquesta és una altra història. Thornton Wilder, si l'hem de jutjar per aquesta obra, diríem que està molt bé reposant amb les glòries passades i efímeres. Allò que se'n diu un clàssic, certament, Wilder no ho és.